

Helena van Braningen-Schreuer



Helena Sara Wilhelmina Schreuer is geboren op 30 september 1911 in Tegal, NOI. Ze was de dochter van Wilhelm Edgar Scheurer (1884) en Marianne Elize Rosalie Henriette Maitland (1889). Helena had twee zussen. Ze was onderwijzeres en trouwde met Carel Christiaan Johan van Braningen (1913-1942) op 8 juni 1938 in Den Haag.

Voor de oorlog was ze actief binnen Scouting. Ze was Akela en leidster bij de padvindsters. In 1939 tekende ze de installatiekaart van Era Käyser.

Akela van Braningen startte in Kamp Brastagi met toestemming van de kampleiding met Scoutingactiviteiten, nadat ze eerst in het geheim met haar oude groep doorgegaan was. Ze kwam in het bestuur en werd later presidente. Ze gaf als akela niet alleen leiding aan welpen, maar ook aan scouts. Ze was de hele kamptijd de drijvende kracht achter Scouting in Brastagi.

Tijdens de oorlog was ze geïnterneerd in kamp Brastagi en gaf daar les. Brastagi was een gemengd Japans interneringskamp op Noord-Sumatra, 60 km ten zuiden van Medan aan het Toba-meer. Het kamp was ondergebracht in het gebouwencomplex van de Planters School Vereniging Brastagi. De vrouwen en kinderen die op de hoogvlakte rondom Brastagi en Kaban Djahe verbleven en enkele oudere mannen werden geïnterneerd in de kostschool waar normaal accommodatie was voor 200 kinderen. De kampleiding was Nederlands. Op 16 april 1942 opende het kamp en waren er 939 mannen, vrouwen en kinderen gevangen. Na de eerste chaotische weken vond iedereen een plekje. Vrouwen en meisjes sliepen bij elkaar in de voormalige klaslokalen en kinderslaapzalen, jongens ouder dan 8 jaar sliepen apart. Het kamp bestond uit een groot hoofdgebouw, rondom een binnentuin gebouwd, met aan de ene kant de lagere school met een zeer ruim gymnastieklokaal en het kleinere H.B.S. gebouw. Aan de andere kant van het hoofdgebouw stond het nieuwe meisjeshuis, ziekenhuis en het z.g. straatje, waar een aantal gebouwde huisjes voor de onderwijzers waren, een voetbalveld en een klein park, het Vondelpark.

Voor de oorlog was er al een Scoutinggroep in Brastagi. Na de Japanse bezetting stopten de Scoutingactiviteiten. In het geheim vormde Akela van Braningen op 25 juni 1942 met een aantal jongens de Pioniersgroep met de patrouilles Arenden en Panter. Tot de scouts sprak ze: *“Heus verkenner, eens komt de dag dat de poorten der gevangenis open gaan, en dat je zult ontdekken dat wij, verkenner van de Pioniersgroep van Brastagi, niet de enigen waren die padvinderij hadden in de interneringskampen !”* De Pionierstroep bestaande uit de Arenden en de Panter, keken wat ongelovig naar Akela, een oude wijze wolf uit de Haagse rimboe. Er was onder hun ook maar één geïnstalleerde verkenner en twee oud welpen. Toch flikkerde het enthousiasme hun open uit voor de geheime padvinderij.

Om de jongens en meiden in het kamp wat om handen te geven lukte het Akela van Braningen van de Nederlandse kampleiding toestemming te krijgen ‘officieel’ met Scoutingactiviteiten te starten. Scouting werd in principe door de Japanners verboden, maar

soms wel oogluikend toegestaan. Gedurende de oorlog waren ze soms strenger en soms meegaander. Op tien augustus 1942 werd de Afdeling Brastagi opgericht. Het afdelingsbestuur werd gevormd door Hopman Meijerink, Oehoe Oomen (Kabouters), Akela Hoek (welpen), Akstra De Lavalette (padvindsters) en Akela van Braningen als secretaresse. Voor de jongens waren er 2 welpenhordes en twee jongenstroepen: de Pioniers en de Rimboejagers. Voor de meisjes werd gestart met 2 kabouterkringen en twee meisjestroepen: Skoth (Steeds klaar om te helpen) en Opino (Opgericht in Oorlogstijd). Van Braningen was aanwezig bij de installatie van troep OPINO op 29 augustus 1942. Ze hadden kaki uniformen maar de patrouillelinten waren het enige Scouting kenmerk.

In september 1942 timmerden de jongens een hoek in de gymzaal om apart te kunnen zitten met de troepraad. "De Wigwam" werd het centrum van de afdeling Brastagi, met een deur die zelfs een goed slot had. Negen zware houtblokken om een echt brandend imitatie kampvuur verhoogden de gezelligheid. Het portret van Baden-Powell vond een plaatsje aan de muur op een blauwe jamboree-das. Op de 28^e wordt De Wigwam ingewijd. In oktober werden van twee oude jurken vlaggen gemaakt voor de verschillende onderdelen.

In het boek *Noord Sumatra in Oorlogstijd deel 1942* wordt in september 1942 gesproken over de pioniersgroep Tahepia. Op 17 februari 1943 ontvingen leidsters Theodora Put tijdens een ceremonie de naam Awanda (fakkeldrager) en Van Braningen kreeg de naam Hiawatha (de vuuronderhouder).



Op 22 december 1942 werden de geïnterneerden uit het Dokter Fonds ziekenhuis in Pematang Siantar overgebracht naar Brastagi. Er kwamen bijna 700 mensen bij. De scouts hielpen mee iedereen naar hun slaapverblijf te wijzen en spullen te dragen. Alle lessen op school en bijeenkomsten werden verboden en de lokalen werden gebruikt voor de huisvesting. Mede door de toestroom van de nieuwe bewoners bleek in januari 1943 Scouting zo populair dat er ondertussen 3 jongenstroepen, 4 welpenhordes, 3 meisjestroepen, 4 kabouterkringen en een pionierstersstam waren, samen ruim 450 leden.

Op 31 mei 1943 moesten de oudste jongens naar het mannenkamp Soengei Sengkol. Onder de groep zaten ook de oudere patrouilleleiders. Intussen werd ook een nieuw afdelingsbestuur gevormd, omdat Hopman Meijerink door de Japanners zwaar mishandeld was. Naast Hiawatha Van Braningen als presidente en Awanda Put als secretaresse waren Akstra de Lavalette, Akela Hoek en Oehoe Overdijkink bestuurslid.

Eind '43 was de sfeer in het kamp erg bedrukt en dit raakte ook Scouting. Kinderen liepen weg en jongens die wel lid bleven werden gepest. De twee jongenstroepen werden hierdoor verboden door de afdelingsleiding. Maar begin '44 kwam er weer nieuwe energie. Er werd een nieuwe pioniersgroep opgericht met de patrouilles panthers, eekhoorns, vossen en bevers. Ria Eikens werd geïnstalleerd als padvindster in aanwezigheid van alle 25 leidsters. Ze werd kampleidster en kreeg het voor elkaar dat de Japanse commandant Scouting toestond. Toen er na verloop van tijd een Japanse official onverwacht op inspectie kwam, droeg Eikens een padvindsters uniform en maakte iedereen zich zorgen om de gevolgen. De Japanner gaf haar hartelijk een hand. Hij was ook scout en had de Jamboree in 1937 bezocht.

Half december 1944 moesten alle jongens die ouder dan 10 waren het kamp verlaten naar het mannenkamp Si Rengorengo. Het leven werd steeds zwaarder in Brastagi. Alleen de Opino groep ging door tot het eind, met 4 patrouilles. Medio juni 1945 sloot het kamp en werden 1347 vrouwen en kinderen naar kamp Aek Pamienke III gebracht. Ook daar was Ria Eikens kampleidster. Het kamp Aek Pamienke bestond uit drie afzonderlijke kampcomplexen midden tussen de rubberbossen aan de spoorlijn van Medan naar Rantau Prapat, tussen het station Aek Pamienke en het plaatsje Bandar Doerian. De kampen waren omheind met prikkeldraad. De mensen waren ondergebracht in barakken (sommigen spreken van koeliehuisjes) in open plaatsen in de jungle, gemaakt van stokken en planken met een atap-dakbedekking.

Na de overgave van de Japanners op 15 augustus was pas 25 augustus de dag dat de gevangenen echt vrij waren. Nora Prins en Ria Eikens stonden op een podium en Ria had in haar armen de driekleur. De padvindsters mochten deze hijsen.

Ze is de schrijfster van het hoofdstuk Brastagi in Achter Kawat en Gedek en levert dit aan Hopman van der Veer.

Na terugkeer woont ze in Den Haag. Ze is overleden 31 augustus 2000 in Valkenswaard.

Haar man was tijdens de oorlog sergeant bij de KNIL. Op 13 maart 1942 kreeg 1ste Luitenant Ten Bosch opdracht om vanuit het ten zuiden van het Tobameer gelegen Balige, met 2 militie-brigades van het KNIL naar Porsea te vertrekken, om de verdediging rond dit dorp te versterken. Na hevige en moedige gevechten met de Japanse vijand, gelukte het de Japanners de brug en Porsea te bezetten. Tijdens de gevechten rond de brug in de nacht van 13 op 14 maart 1942 sneuvelde Sgt. Van Braningen. Aan hem is postuum het Mobilisatie-Oorlogskruis toegekend.

Meer informatie

[Registratie Wilhelm Edgar Scheurer & Marianne Elize Rosalie Henriette Maitland & Lucia Edmee Scheurer & Helena Sara Wilhelmina Scheurer & Elize Rosalie Henriette Marianne Scheurer in 1913 te 's-Gravenhage » Open Archieven](#)

[Huwelijk Carel Christiaan Johan van Braningen & Theodorus Willem Mattheus van Braningen & Maria Johanna Thämer & Helena Sara Wilhelmina Scheurer & Wilhelm Edgar Scheurer & Marianne Elize Henriëtte Rosalie Maitland op 8 juni 1938 te 's-Gravenhage » Open Archieven](#)

[Achter-kawat-en-Gedek.pdf \(s-i-d.nl\)](#)

[Carel Christiaan Johan van Braningen \(oorlogsgravenstichting.nl\)](#)

[Haagsche Courant 2-9 t/m 9-9 \(google.com\)](#)

[Archieven.nl - 3042 Croft, F., 1945 krijgsgevangenkampen: Birma-Thailand \(NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies\)](#)

[Tahepia' - Het Geheugen \(delpher.nl\)](#)

[Bevrijd! | Museon](#)

[Achter-kawat-en-Gedek.pdf \(s-i-d.nl\)](#)

[Dokter Fonds Ziekenhuis Medan \(japanseburgerkampen.nl\)](#)

[BRASTAGI \(japanseburgerkampen.nl\)](#)

Brastagi kampbewoners 1942-1945

[Brastagi - Wikipedia](#)

[Soengei Sengkol Medan \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Si Regnorengo Rantau Prapat \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Aek Pamienke Rantau Prapat \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Aek Pamienke - Wikipedia](#)

Logboek Opinotroep (via van Braningen)

Noord Sumatra in Oorlogstijd deel 1942 - uitgave van Stichting Noord Sumatra Documentatie

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.